

Іван Трофименко, Дамір Цудінович у виставі «Сніг у Флоренції».

мова твору, де майже кожен вислів є афоризмом, вимагає від постановника та акторів повної віддачі – інтелектуальної, емоційної, пластичної. Саме цього і змогла домогтися від своїх студентів постановниця – Ірина Лановенко – акторка і педагог акторського відділення КНУТКіТ ім. Карпенка-Карого.

Попри відсутність фінансових можливостей для зображального вирішення вистави через сценографію і костюми, перевтілення українських студентів у людей давньої епохи відбулося завдяки ігровій стихії. Актори грають невимушено й легко, це бачимо, зокрема, в тому, як ведуть діалог двоє монахів. А супровід живої музики творить атмосферу давнини, налаштовує на відповідний лад. Ченці ведуть невимушену бесіду, перемішану жартівливими ескападами. Вони хочуть зіграти партію в шахи (режисерка гарно придумала імітацію: хлопці грають на ксилофоні, – вдаряючи дерев'яними молоточками, створюючи ілюзію гри в шахи) й водночас бояться, щоб хто-небудь їх не побачив, бо гру цю засуджують духовні отці. Між іншим, ченці звертають увагу на самотнього старого, який перебуває у їхньому монастирі, намагаються зрозуміти, хто він, – і ця розмова є прелюдією до основної дії, яка зосереджена на загадковому флорентійцеві. Обидва ченці також братимуть у ній участь – уже в жанрі пластичного театру: рухами ілюструватимуть розповідь старого скульптора про його перебування при королівському дворі у Франції, коли він на замовлення короля мав зліпити його величний монумент, але встиг зліпити тільки коня, тут король помер, а для його наступника скульптор уже був непотрібний.

Друга дія загалом вибудована як зустріч Рустичі з собою – молодим. Порушується філософська проблема сенсу життя людини: на фініші вона замислюється над тим, чим воно було наповнене – чи здійснилося, чи було змарноване? І старому доводиться визнати: таки змарноване. На відміну від першої, друга частина сповнена драматизму, є доконаний факт: його самотня старість у монастирі – це «гіркий фінал приборканого хисту».

Треба віддати належне сміливості педагога та студентів-третьокурників, з якою вони взялися за складний твір. І результати виявилися позитивними: твір Ліни Костенко набув гідної театральної форми.

Вбити час – вирватись із замкненого кола

Юлій Швець

«Кольори». Танго на 1 дію за п'єсою Павла Ар'є
Режисерка Ірина Ципіна
Сценограф Мар'ян Савіцький
Художниця з костюмів Дарія Зав'ялова
Хореографія Людмили Пернепесової
В ролях: Ольга Гапа, Леся Шкап'як, Олена Крилова,
Марія Самсонова, Ірина Занік, Лариса Діденко, Наталія Білан,
Надія Лисак
Перший театр, м. Львів, липень 2022

Нова вистава Першого театру за п'єсою Павла Ар'є фрагментарно відтворює хронологію покоління наших співгромадян, яких під час Другої світової війни доля розкидала по інших країнах. Історії, в яких люди похилого віку підсумовують чомусь не завжди втішене своє існування, в театрі призначені не для тінейджерів. Однак вистава львівського театру розрахована саме на молоде покоління (хоча й має вікову позначку 16+). Вона схожа водночас і на «авторський театр для дорослих», бо приділяє значну увагу болючим екзистенційним питанням, перипетіям «натуральної» драматургії, не соромиться подробиць нетрадиційного сексу, виводить на перший план не прекрасну даму з рожевою квіткою у білому пальто, а дивну жінку в паризькій двоверхівці з легковажними манерами й численними скелетами в шафі.

Марія – центральна постать вистави – уособлює жінку, життєві перипетії якої побудовані на ілюзіях і розплаті за них. Вона відтворює погляди жінок і чоловіків, чий життя не були осяяними великою ідеєю – чи то громадянською позицією, чи вихованням дітей. Своїми малюками завжди «заклопотана» Марія «нагороджує» сестру, а сама зосереджується на цікавішій частині існування – актуальній професії модистки та переміщенні з одного ліжка в інше. Щоправда, за чоловіків, що траплялися, Марія виходила заміж, однак для гідного статусу її гарем з іноземних Лоранів-Ріхардів мав би бути дещо меншим.

На практично неосвітленій сцені перед глядачем вельми експресивно проходить життя жінки, яка йшла за історичним вітром: нікого не ображала й нікого по-справжньому не любила. Й за це доля відплатила їй тією ж монетою, якою досі жінка платила їй: залишила літню Марію абсо-

Сцена з вистави «Кольори». Режисерка Ірина Ципіна. Перший театр, Львів.

лютно самотньою. У сценічній версії поряд з пошарпаною життям Марією – донькою радянської модистки й батька, репресованого директора школи, – контрастно співіснують ще чотири жіночі постаті. Однак історії цих доволі химерних істот виражені менш яскраво, й вони швидше уособлюють різні оцінки земного буття основної героїні. «Час вбиває не тільки людей, а й сервізи», – відповідно до репліки Марії, на сцені комічно б'ється посуд. Сценічне дійство не випадково насичене радянською й західною ностальгією й ходовими «історичними» формулами. «Я любила б його більше, ніж інших», – це репліка Марії про дитину від радянського вояки-гвалтівника Івана у той час, коли й своїми «законними» дітьми вона не особливо займалась. У нових історичних умовах, під час загострення перманентної війни, що її століттями веде північна імперія проти України, ця репліка звучить виразно тим перенасиченим «любов'ю» жінкам-конформісткам, які захоплюють сучасних «ваньок» до тваринної поведінки. Марія відрубє своє коріння. Її життя за середніми мірками видається гідним – багатим би таке. Однак, у ньому – надто великий багаж пам'яті про те, яким воно мало би бути; забагато історій, аби хоча б одну з них можливо було змінити. Минулі помилки лишається прийняти, що Марія й робить. Колишня українка, будучи лише об'єктом різних впливів, жодного разу не задається питанням: «Чому я не була і не можу бути щасливою»? Пливучи за течією, вона раз за разом повторюватиме дії, які ніби не хоче повторювати... Та часу на виправлення катастрофічно не вистачає, химери все ближче... – моторошна інтонація вистави

підкреслює, що реальні людські долі не живуть за голлівудськими законами, а зазвичай щасливий фінал – заспокоїлива пігулка сценаристів для підміни мети людського існування.

Стереотипний плач Марії – довжиною в півтори сценічні години – про молодість, що не повернеться, та про втрату можливості маніпулювати чоловіками, користуючись дивною красою, ілюструє лише один імператив: кожен отримує те, на що заслуговує. Коли «сплатити борги» нічим, знайти спокій у старості не вдасться: самотність як кара наздоганятиме й постійно спустошуватиме. У режисерському баченні Ірини Ципіної «танго на одну дію» просякнуте відчуттям гострої кризи важливих соціальних інституцій – держави, сім'ї; воно предметно відображає порушення генетичних, географічних та духовних зв'язків між людьми й поколіннями. «Танго жінок» перетворюється в алегорію країни, в історію неврозу людей, які колись залишили країну, а тепер навіть перед «обличчям вічності» не можуть вирватись із полону нав'язаних чужими культурами стереотипів.

Строго кажучи, «танго» Першого театру навряд чи можна назвати проривом в розкритті «емігрантської» теми, однак фінальні репліки «це моє життя» молодих жінок, які споглядали чужу драму, ставлять неочікувано болісний акцент на «вічному поверненні» до «вічних помилок»... Метафорична лялька на старому грамофоні у фокусі сценічного світла механічно обертається, поки не ослабне заведена пружина – не в силах заглянути в майбутнє, обірветься й сюжет.